

Zadrl sem se:

— Glušci, jutri grem!

Vzdigovali so glave in dolga slama jim je štrlela iz gobca. Lezla je vanje kakor glista. Drim se me je dotaknil s hrzajočo nosnico. Tipal je z njo od rok do obraza. Dihal mi je v uho in hrzal.

— Drim moj! sem zavpil.

Drim se je odmaknil. Oči so se mi napele in polil me je mraz. Mraz! Poiskal sem črno glavo, ki se mi je prepustila; glavo, od katere je vela toplina. Prižemal sem jo, Drim pa je iskal obraz.

— Drim!

— Hhhhh hh hhhh h!

— Adijo, konj!

Videli so roko, ko sem jih pozdravljal. Drug čez drugega so poskušali z glavami kakor zmeraj, ko je kdo odhajal iz konjušnice.

(Odlomek iz romana)

ZGODBE

Edvard Kocbek

PALICA

Kaj naj storim s svojo palico,
ko me je začela prehitovati?
Ali naj jo vržem v pastirski ogenj
ali jo podarim šepavcu na cesti
ali oglednikom v obljubljeno deželo?
Ali naj jo vzdignem v zrak,
da z njo pomirim ljudski hrup,
ali jo podstavim svojemu bratu,
da si bo v temi zlomil nogo?
Ali naj jo vržem na morje,
da bo rešila utapljača,
ali jo zasadim v polja,
da bo za strašilo v vetru?
Ali naj jo obesim v romarsko cerkev,
da bo pomnožila svetinje,
ali pa jo pokopljem v gozdu,
da je ne najdejo biriči?

Ali naj jo dam nevednemu očetu,
da si bo z njo ukrotil sina,
ali pa jo izpostavim rosi,
da mi bo znova zazelenela?
Ali naj jo izročim vodji zbora,
da mu bo uredila glasove,
ali jo dam zanosnemu dečku,
da mu bo podprla šotor?
Ali naj z njo odkrijem studenec,
da bo napojil puščavo,
ali pa z njo pričaram kruh
iz klobuka na čarovnem odru?
Nič vsega tega ne bom storil,
kajti vse to je drzno in noro,
prelomil jo bom na kolenu
in jo vrgel v globoko brezno,
da bodo njeni težki rovaši
izmerili moj pad.

PRED FIGOVCEM

Prišli so tuji in utrujeni,
togo so stopili s prašnih vozil,
opravili so neznansko dolgo dirko
in na njej pozabili, kam hitijo,
s kom tekmujejo in zakaj
in kje so postavljeni cilji.

Rahlo se opotekajo med nami,
v sebi nosijo neštete ovinke
in neskončno ravno pot,
hitrost jih je na njej zanesla,
da so se zmerom vzdignili v zrak
in se nevarno odločili od zemlje.

Ne morejo se več rešiti prvin,
kajti kar naprej imajo težave
z nečim, kar jih strastno obdaja,
kakor da razen neizmernega obzorja
in njih samih ni ničesar drugega
na tem lepem in družnem svetu.

PONOČNI VETER

Ko se mu je opolnoči
topli veter za vogalom
nenadoma postavil po robu
in ga ni pustil dalje,
mu je spominsko zaigralo,
torej ste se vrnili, prekleti,
in pri priči je vedel,
prišla je njegova ura.

Veter je igrivo poskočil,
zakadil se je vanj in ga podrl,
sovražnik je najboljši prijatelj,
prebudi te iz nevarnega ždenja,
polepša ti zlato na spominu,
kajti nobena bitka na zemlji
ni nikoli do kraja dobljena,
začnimo, kjer smo nehali!

Bila je viharna noč,
vedno znova smo se pognali
v nepredirne stare zidove,
padali smo in se vzdigovali,
naskakovali in stokali,
kar naprej smo butali v grad,
sovražna burja je bila trdnjava,
nazadnje smo planili v smrt.

Skočil je v bobneči veter,
zaletel se je v strmo steno
in predrl prekleto črto,
potem pa obstal v brezvetrju,
sovražnika ni bilo več,
veter je sovražnik, ki mine,
zmaga je vselej otožna,
bitka ni nikoli dobljena.

OTROK

Ko me je pogledal
z velikimi očmi
in pomembnimi vprašanji,
sem mu odvrnil nagajivo
in brez odgovora,
oči so se mu povesele,
zazrl se je v tla,
vendar si ni mogel kaj,
čez hip me je pokukal,
tokrat kradoma,
z nadihom krivde,
ujete radovednosti
in stare previdnosti.
Znova sem bil poreden,
znova se je zazrl v zemljo.
Tedaj sem se ovedel,
v duha mi je navrelo
nezadržno koprnenje,
da bi se me usmilil
in mi odpustil.
Dolgo sem prosjačil
za njegov lepi pogled,
milo sem ga rotil,
toda zaman in zaman.
Nekega tihega hipa
pa se je nenadoma vrnil
iz neznanske daljave,
pogledal me je darežljivo
in si oddahnil,
postal je človek.

DIALEKTIKA

Gradbenik podira hiše,
zdravnik približuje smrt
in poveljnik požarne brambe
je skriti vodja požigalcev,
pravi bistra dialektika
in sveto pismo pravi podobno:
kdor je zgoraj, bo spodaj,
in kdor bo poslednji, bo prvi.

Pri sosedu leži nabita puška,
pod posteljo se skriva mikrofona
in hčerka je obveščevalka.
Soseda pa zadene kap,
mikrofonu odpove elektrika
in hčerka hodi k spovedi.
Vsakdo se obesi koštrunu na trebuh,
ko se tihotapi iz Polifemove votline.

Iz cirkuškega šotora prihaja
razglašena nočna glasba,
mesečniki hodijo po visoki vrvi
in krilijo z negotovimi rokami,
pod njimi pa vpijejo prijatelji,
da bi jih do kraja prebudili,
kajti kdor je zgoraj, mora doli,
in kdor spi, naj zaspi še krepkeje.

RAZPELO NA POLJU

Kadar so za telovo postavili
oltar podenj, so nekateri videli,
kako je počasi odprl oči
in razširil ozke nosnice,
blažen od kadila.

Potem so si sledile dišave,
vonji žita in trav, megle,
dim požarov, duh po smodniku;
skrivnostni strel mu je šel

skozi čelo in mu še bolj nagnil
glavo s trni in s senenimi bilkami,
izgubil je človeško podobo
in postal strašilo.

Vse se je razdivjalo
in zakoprnelo po strašnem.
Zdaj visi le še na enem žeblju,
in ko bo neke noči veter
od neznanskega čaščenja poskočil,
se bo iznenada odtrgal,
stopil na varno zemljo
in jo poljubil.

ZAMORSKA

Sredi gneče me je nekdo
povprašal za ramo
z naglasom iz Šiške:
Ali boste izstopili?
Delali smo ovinek,
zazrl sem se v bele zobe
črnemu človeku iz Gane.

Zdaj mi je jasno,
zakaj je Prešeren na trgu
vedno bolj teman,
beseda v meni je poskočila
od binkoštnega veselja,
začela je kliti
v rodovitni črnici.

Obrnil sem se v gneči
in zavpil: Ne bom izstopil,
nikoli ne bom izstopil,
nihče ne bo izstopil,
peljali se bomo dalje,
peljali se bomo skupaj,
peljali se bomo v zamorje.

NEMOST

Nad gnezdrom završi krvavi ptič kanjuh,
kanjuh se spreleti,
in groza mi spusti na usta nežni puh
in krik mi onemi.

Lovišče sem in lov, gonič in potepuh,
lovišče sem in lov,
spet tihotapim snov, neznanski sanjski kruh,
in več ne vem domov.

Preveč mi je omam, da bi jih zmogel sluh,
preveč mi je omam,
tišini se predam, med duhovini duh,
brez pomoči in sam.

POZABLJENA

Tavam po rosi
nočnega boja,
čuti so bosi,
trudna je hoja.

V travi je jama,
tiho jo grebe
strašna omama,
ranjen sem v tebe.

Smrt v mesečini,
dobro oranje,
brazde v temini,
legava vanje.